

GRUNDTVIG Der er betydelige og interessante ligheder mellem det skema om læring og de misbrugsgrupper, og det skema, som vi finder hos Grundtvig, og dette skema svarer desuden

Fællesskaber er til, for at vi skal læ

VI TRÆDER IKKE inden for døren i et fællesskab eller samfund for at opleve noget, men for at lære noget. Det er det mest iøjnefaldende træk ved de mange ord, som N.F.S. Grundtvig i sin tid skrev om sådanne fænomener som "Fællesskab" eller "Samfund". Grundtvigs tanke var: Vi søger ind i et fællesskab for at komme ud af den elendighed, hvori vi er havnet, og vi kommer ud af den sump ved at lære noget nyt.

Det, som Grundtvig kaldte for "Samfund", har ikke meget at gøre med det moderne begreb om "samfundet". Når Grundtvig talte om "Samfund", mente han begrænsede, sociale enheder som en menighed, en familie, et produktions- eller et skolefællesskab. Det, som vi i dag betegner som "samfundet", ville Grundtvig have opfattet som en diffus "Mængde", "Masse" eller "Hob". Et virkeligt "Samfund" er noget afgrænset. Ellers er ingen læring overhovedet mulig.

Grundtvig havde ikke noget kendskab til moderne fænomener som selvhjælps- eller misbrugsgrupper. Men det meste af den underliggende teori om fællesskaber og læring, som vi finder hos Grundtvig, svarer meget godt til de erfaringer og den teori, som moderne selvhjælpsgrupper bygger på.

I Grundtvig-debatten er der blevet talt meget om Grundtvigs fællesskab som et forum for erkendelse, tydning eller oplevelse, men på den måde kan Grundtvigs hovedpointe nemt forsvinde: Vi træder indenfor i en sådan gruppe eller i et sådant "Samfund" – stort el-

ler lille, religiøst eller ikke-religiøst – for at lære noget og for at komme videre med vores praktiske liv.

Et sådant "Samfund" er hos Grundtvig en afgrænset størrelse, men Grundtvigs tanke har ikke noget at gøre med, at en speciel lokal kultur skal lukke af over for fremmede eller ikke-kristne mennesker. Grundtvigs erfaring er simpelthen, at en virkelig og virksom læring kun kan forekomme i en defineret gruppe, hvor deltagerne er bekendt med hinanden, føler noget for og interagerer med hinanden i et virkeligt fællesskab.

Det, som Grundtvig kaldte "det kristelige Ægteskab", beskriver han netop som en sådan institution for læring. Dette ægteskab var for Grundtvig primært den naturligt afgrænsede familie med en fader, en moder og en række børn. Hvis en sådan familie ikke har klare og tydelige grænser i forhold til den "verden", som er "derude", kan barnet ikke lære det, som det skal lære.

Langt de fleste udviklingspsykologer vil i dag give Grundtvig ret i det synspunkt. Dette læringsargument anvender Grundtvig med hensyn til alle de forskellige "Samfund", som han taler om. Grundtvigs tanke er ikke udtryk for nogen særlig eksklusivitet eller noget fremmedhad. Hans synspunkt er læringsteoretisk.

Læring foregår hos Grundtvig som en slags mesterlære. I mesterlæren er målet givet med selve stedet, relationerne og institutionen. Mesterens dyd, godhed og dygtighed er det selvfolgelige

mål. At komme ind i et fællesskab er altså at leve med en mester. På værkstedet hersker mesterens ånd, og det er denne ånd, som vi – der kun er elever eller nykommere i fællesskabet – naturligt nok efterstræber. Mesteren kan være fysisk til stede, eller hans ånd kan råde i "Samfundet". Det ene virker lige så stærkt som det andet, og da ethvert virkeligt "Samfund" er en åndelig realitet, er der dybest set ingen forskel.

Grundtvigs underliggende teori om læring er fundamentalt asymmetrisk eller hierarkisk. Der er forskel på mennesker, fordi der er forskel på en nykommer og en mester. En nykommer besidder ikke ret mange af de egenskaber, dyder eller evner, som hersker i fællesskabet, og som symboliseres af mesterens ånd.

MAN INDLEDER naturligt nok sin "Løbe-Bane" som en af de små, vankundige og svage. Men rundt omkring ser man brødre og søstre, som allerede er kommet et stykke på vejen. Jo længere man lever og tager del i "Samfundet", og jo mere man øver sig, jo større er chancen for, at man kommer videre. For en nykommer er det ikke godt nok at blive stående. Man er kommet ind i fællesskabet for at komme ud af den sump og elendighed, hvori man var havnet.

Det, som man skal lære i dette "Samfund", står ikke og kan umuligt stå i nogen bog. Det ligger skjult i mesterens ånd eller i den fælles ånd. Vi, som er eleverne i denne skole, skal ikke

annelse, som vi i dag finder i selvhjælps- og en godt til den traditionelle mesterlære

ære noget

uden videre lære at gøre præcist det samme som vores mester, men vi skal efterhånden lære at handle i mesterens ånd. Gradvist aflægger vi vore gamle gerninger og begynder at gøre mesterens gerninger. Grundtvigs læringsteori er fundamentalt asymmetrisk. Hvis vi kommer ind i fællesskabet og tror, at vi er lige så kloge eller dygtige som mesteren eller som de andre disciple i skolen, så vil vi aldrig lære noget nyt. En søn lærer af sin fader, og en lille pige stræber efter at blive som sin moder. Vi lærer sandheden eller godheden af nogen, som er bedre, større og klogere, end vi selv er.

Man lærer noget ved at øve sig og gøre noget. Værkstedet, fællesskabet eller "Samfundet" er hos Grundtvig et praksisfællesskab. I den forstand er Grundtvig en ægte pragmatiker. Man lærer noget nyt ved at gøre noget og ved at eksperimentere sig frem, mens man ser på sin mester. "Samfundet" er et "guddommeligt Experiment". Når man har gjort noget, vil det hurtigt vise sig, om det fungerer. "Hvad Sandheden er, vil Tiden vise".

Meningen med et "Samfund" er, at deltagerne skal nærme sig et mål. Dette mål er udtrykt ved mesterens ånd og identitet. Meningen med at være et barn er, at man skal blive som sin fader eller moder. En elev stræber imod et naturligt midterpunkt. Al læring i "Samfundet" er derfor en centripetal bevægelse. Alle "drages" vi imod det samme punkt. Vi bliver i stigende grad ét med og lig med mesteren og lig med hinan-

"Grundtvig bekymrede sig næsten ligesom moderne selvhjælpsgrupper om det, som gør en forskel, og Grundtvig troede fuldt og fast på, at Gud bekymrer sig for det, som gør en forskel."

den. I et "Samfund" lever og råder bestemte mål og værdier. Sådanne værdier er ikke fremkommet ved en afstemning blandt eleverne eller deltagerne. Hvad der er værdifuldt, og hvad der er målet, er klart for enhver, som er en deltager i fællesskabet. Problemet er ikke, at vi skal vælge eller beslutte os for vore værdier. Problemet er derimod, hvordan vi kommer frem til målet.

DER ER BETYDELIGE og interessante ligheder mellem det skema om læring og dannelse, som vi i dag finder i selvhjælps- og misbrugsgrupper, og det skema, som vi finder hos Grundtvig, og dette skema svarer desuden godt til den traditionelle mesterlære. Dette lærings-skema er interessant, mest fordi det bygger på en generel teori om læring, som gør op med mange moderne teorier om individ, fællesskab og læring. Man kan sige, at der ligger en menne-

skeopfattelse i denne læringsteori. Lighederne kommer af grundlæggende menneskelige erfaringer. Mennesker kommer ud i vanskeligheder, afmagt, elendighed og sump, og de vil naturligt nok gerne ud af denne lidelse. Al denne elendighed og afmagt kaldte Grundtvig for "Synden" og "Syndigheden".

I SINE PRÆDIKENER rejste Grundtvig ofte spørgsmålet: Er kristendommen "Tant og Daarskab"? Hans svar var, at der hvor kristendommen eller "Samfundet" lærer mennesker at komme ud af sumpen, er kristendommen ikke tant eller dårskab. Mennesker ved intuitivt – og det vidste Grundtvig også – at det eneste, som gør en forskel, er, at livet forandres, og at menneskers evner og muligheder forbedres og udvikles. Grundtvig bekymrede sig næsten ligesom moderne selvhjælpsgrupper om det, som gør en forskel, og Grundtvig troede fuldt og fast på, at Gud bekymrer sig for det, som gør en forskel. Derfor stammer alle Jordens virkelige "Samfund" fra Guds indstiftelse, og derfor har de alle det samme mål og "Øiemed", som er "Menneske-Maalet": at bringe de små og svage ud af deres lidelse, uvidenhed og afmagt.

Ole Nyborg er ph.d.-studerende ved Det Teologiske Fakultet i København

KRISTELIGT DAGBLADS KRONIK I MORGEN
Mogens L. Olsen, lærer:
Nationale test i folkeskolen er en vildfarelse